

Conceptwetsvoorstel amicus curiae ("meedenkers") en kruisbenoemingen hoogste bestuursrechtspraak

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving moet voldoen. Uitgebreide informatie is te vinden op www.naarhetai.nl.

1. Wat is de aanleiding?

Het wetsvoorstel is aangekondigd in een brief van de Minister voor Rechtsbescherming aan de Tweede Kamer van 22 maart 2019 (Kamerstukken II 2018/19, 29279, nr. 498). Aanleiding voor die brief was een wens van de vier hoogste rechtscolleges om een amicus curiae procedure voor de hoogste bestuursrechters te verankeren in de Algemene wet bestuursrecht en een verzoek vanuit de Tweede Kamer om alsnog te komen tot een wettelijke regeling voor rechtseenheid in het bestuursrecht.

2. Wie zijn betrokken?

Direct betrokken zijn de vier hoogste rechtscolleges: de Hoge Raad, de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven. Aan hen is tegelijkertijd met de internetconsultatie gevraagd advies uit te brengen over het conceptwetsvoorstel. Met de amicus curiae procedure kunnen de hoogste bestuursrechters maatschappelijke organisaties en anderen (burgers en bedrijven) in staat stellen om "mee te denken" over een bij hen aanhangige zaak. Dit maakt dat in feite iedereen te maken kan krijgen met deze regeling. Om die reden is het nuttig dat ook iedereen kan reageren op dit conceptwetsvoorstel.

3. Wat is het probleem?

De hoogste bestuursrechters hebben te kennen gegeven behoefte te hebben aan een amicus curiae procedure om zo in voorkomende gevallen beter en breder zicht te krijgen op een door hen te nemen beslissing. Daarvoor willen zij graag een duidelijke regeling in de Algemene wet bestuursrecht, omdat gebruikmaking van het bestaande artikel 8:45 van die wet, op grond waarvan de bestuursrechter naast partijen ook anderen kan verzoeken om schriftelijke inlichtingen te geven, daarvoor in feite niet is bedoeld. Wat het stelsel van kruisbenoemingen betreft, wordt het in de hoogste bestuursrechtspraak met name als problematisch ervaren dat leden van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State niet kunnen worden benoemd tot raadsheer in buitengewone dienst bij de Hoge Raad, terwijl het omgekeerde - benoeming van leden van de Hoge Raad tot staatsraad in buitengewone dienst bij de Afdeling bestuursrechtspraak - wel mogelijk is en ook praktijk is. Completering van kruisbenoemingen draagt bij aan meer rechtseenheid.

4. Wat is het doel?

Doel van de regeling is om de rechtseenheid en rechtsontwikkeling in de hoogste bestuursrechtspraak te versterken. Verder draagt met name de amicus curiae procedure bij aan vergroting van de maatschappelijke effectiviteit van de (bestuurs)rechtspraak.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

De onder vier genoemde doelen kunnen op zichzelf voor een belangrijk deel worden verwezenlijkt door de rechtspraak zelf. Randvoorwaarden moeten echter door de wetgever worden gecreëerd. Tot deze randvoorwaarden behoren een juridisch duidelijke procedure in de Awb voor de amicus curiae procedure en het wegnemen van wettelijke belemmeringen voor kruisbenoemingen bij de hoogste bestuursrechtspraak.

6. Wat is het beste instrument?

Het instrument van wetgeving is noodzakelijk en dus ook het beste instrument, omdat de onder 5 genoemde randvoorwaarden niet anders dan door middel van wetgeving kunnen worden gecreëerd.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Administratieve lasten, toezichtslasten en nalevingskosten voor burgers, bedrijven en overheden zijn er niet. Evenmin zijn er gevolgen voor het milieu. De doorlooptijd van de behandeling van zaken waarin de amicus curiaeprocedure wordt toegepast, kan door het toepassen van die procedure in sommige gevallen iets langer worden. Het instrument zal naar zijn aard echter selectief worden toegepast. In totaal gaat het voor de vier hoogste rechtscolleges tezamen naar verwachting om niet meer dan 30 zaken per jaar (op een totaal van meer dan 20.000 zaken). Het wetsvoorstel heeft geen budgettaire gevolgen voor de rijksbegroting.